

Секція А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	
УДК 377.8:34:355.01	
Дата першого надходження статті до видання	2026-05-30
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-06-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-06-30

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Криштанович Мирослав Франкович

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри загальновійськової підготовки,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, Україна,

e-mail: myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Паламар Андрій Богданович

аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»
Львів, Україна,

e-mail: andrii.b.palamar@lpnu.ua
<https://orcid.org/0009-0008-8438-1061>

Анотація. У статті досліджено особливості професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. Обґрунтовано актуальність удосконалення освітнього процесу з огляду на безпекові виклики, трансформацію правового середовища, цифровізацію освіти та необхідність забезпечення високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців правничої галузі. Зазначено, що сучасні умови функціонування держави потребують підготовки юристів, здатних ефективно застосовувати норми національного й міжнародного права, оперативно реагувати на зміни законодавства, приймати виважені рішення в кризових ситуаціях та забезпечувати захист прав і свобод людини в умовах воєнного стану. Проаналізовано основні виклики, що впливають на організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти, серед яких змішані форми навчання, безпекові обмеження, психологічне навантаження на учасників освітнього процесу, необхідність оновлення змісту освітньо-професійних програм відповідно до сучасних потреб держави та суспільства. Особливу увагу приділено інтеграції компетентнісного підходу, цифрових технологій, інтерактивних методів навчання, практикоорієнтованої підготовки, розвитку критичного мислення, правової культури, професійної етики та стресостійкості майбутніх юристів. Визначено перспективні напрями модернізації професійної підготовки, що передбачають удосконалення нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності, розширення співпраці закладів освіти з органами державної влади, правоохоронними органами, судами та юридичними установами, впровадження сучасних цифрових освітніх платформ, кейс-технологій, моделювання професійних ситуацій і практичного навчання. Наголошено, що комплексне оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх юристів сприятиме формуванню конкурентоспроможних фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітньо-професійних програм, методичного забезпечення навчального процесу та розроблення ефективних механізмів підвищення якості юридичної освіти у закладах фахової передвищої освіти.

Ключові слова: воєнний стан, майбутні юристи, професійна підготовка, фахова передвища освіта, заклади фахової передвищої освіти, юридична освіта, професійна компетентність, цифрові технології, практикоорієнтоване навчання, компетентнісний підхід.

FEATURES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE LAWYERS IN VOCATIONAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS UNDER MARTIAL LAW

Myroslav Kryshchanovych

Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Head of the Department of Combined Military Training,
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine,
e-mail: myroslav.f.kryshchanovych@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Andrii Palamar

Graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education, Lviv
Polytechnic National University,
Lviv, Ukraine,
e-mail: andrii.b.palamar@lpnu.ua
<https://orcid.org/0009-0008-8438-1061>

Abstract. The article examines the features of professional training of future lawyers in institutions of professional pre-higher education under martial law. The relevance of improving the educational process is substantiated in view of security challenges, transformation of the legal environment, digitalization of education and the need to ensure a high level of professional competence of future specialists in the legal field. It is noted that the modern conditions of the functioning of the state require the training of lawyers who are able to effectively apply the norms of national and international law, promptly respond to changes in legislation, make informed decisions in crisis situations and ensure the protection of human rights and freedoms under martial law. The main challenges affecting the organization of the educational process in institutions of professional pre-higher education are analyzed, including blended learning, security restrictions, psychological stress on participants in the educational process, and the need to update the content of educational and professional programs in accordance with the modern needs of the state and society. Particular attention is paid to the integration of a competency-based approach, digital technologies, interactive teaching methods, practice-oriented training, development of critical thinking, legal culture, professional ethics, and stress resistance of future lawyers. Promising directions for the modernization of professional training have been identified, which include improving the regulatory and legal support of educational activities, expanding cooperation between educational institutions with state authorities, law enforcement agencies, courts and legal institutions, introducing modern digital educational platforms, case technologies, modeling professional situations and practical training. It is emphasized that a comprehensive update of the content, forms and methods of training future lawyers will contribute to the formation of competitive specialists capable of carrying out professional activities in the conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine. The results of the study can be used to improve educational and professional programs, methodological support of the educational process and the development of effective mechanisms for improving the quality of legal education in institutions of professional pre-higher education.

Keywords: martial law, future lawyers, professional training, professional pre-higher education, institutions of professional pre-higher education, legal education, professional competence, digital technologies, practice-oriented learning, competency-based approach.

Вступ

Актуальність проблеми. Повномасштабна збройна агресія проти України та запровадження воєнного стану суттєво вплинули на функціонування системи освіти, зокрема закладів фахової передвищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх юристів. Нові безпекові виклики, постійні зміни законодавства, необхідність забезпечення безперервності освітнього процесу та активне впровадження цифрових технологій актуалізували потребу в модернізації професійної підготовки правників. У сучасних умовах особливого значення набуває формування фахівців, здатних ефективно здійснювати правозастосовну діяльність, забезпечувати захист прав і свобод людини, працювати в умовах кризових ситуацій та брати участь у відновленні правової системи держави. Особливості функціонування правової системи в умовах воєнного стану зумовлюють появу нових напрямів професійної діяльності юристів, пов'язаних із правовим регулюванням питань національної безпеки, міжнародного гуманітарного права, захисту прав внутрішньо переміщених осіб, документування воєнних злочинів, відшкодування збитків, правового супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Відповідно система фахової передвищої юридичної освіти повинна оперативнo реагувати на суспільні виклики, оновлюючи зміст освітньо-професійних програм, методи навчання та практичну складову підготовки. Сучасний ринок праці висуває підвищені вимоги до рівня професійної компетентності випускників юридичних спеціальностей. Окрім ґрунтовних правових знань, майбутні юристи повинні володіти цифровою грамотністю, навичками роботи з електронними правовими ресурсами, критичним мисленням, умінням швидко аналізувати зміни законодавства, працювати в команді, приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та високої відповідальності. Водночас важливого значення набувають розвиток професійної етики, стресостійкості, комунікативної компетентності та здатності до безперервного професійного самовдосконалення. У цих умовах заклади фахової передвищої освіти повинні забезпечити поєднання фундаментальної юридичної підготовки із практикоорієнтованим навчанням, використанням інтерактивних методів, цифрових освітніх технологій, симуляційних вправ, аналізу судової практики, кейс-методу та тісної взаємодії з органами державної влади, правоохоронними органами, судами й іншими установами правничої сфери. Саме така модель професійної підготовки сприятиме формуванню конкурентоспроможних фахівців, готових до ефективної професійної діяльності як під час воєнного стану, так і в період післявоєнної відбудови України.

Таким чином, дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану є своєчасним і науково обґрунтованим. Його актуальність визначається необхідністю вдосконалення змісту, форм і методів підготовки правників відповідно до сучасних суспільних потреб, євроінтеграційних процесів та стратегічних завдань розвитку української освіти і правової держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика професійної підготовки майбутніх юристів є одним із пріоритетних напрямів сучасної педагогічної та правничої науки. Упродовж останніх років, особливо після запровадження воєнного стану в Україні, суттєво зріс інтерес науковців до дослідження шляхів модернізації юридичної освіти, оновлення змісту освітньо-професійних програм, удосконалення компетентнісної моделі підготовки правників та адаптації освітнього процесу до нових суспільних викликів.

Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх юристів зробили вітчизняні науковці, М. Андрєєва, Н. Погранична [1], А. Наконечна, В. Новосад [3], С. Константінов [4], які розкривають сутність професійної компетентності, особливості її формування, а також роль компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та практикоорієнтованого підходів у професійній освіті. Значну увагу приділено визначенню структури професійної компетентності правника, розвитку професійної культури, правової свідомості, комунікативних навичок та здатності до ефективної професійної взаємодії.

Окремий напрям сучасних досліджень стосується функціонування юридичної освіти в умовах воєнного стану. Т. Сидорук, В. Досин [5], О. Сатюга, А. Довгань [6], М. Криштанович, А. Паламар [7-8], І. Шемелинець [9], І. Щебетун [10], наголошують, що повномасштабна війна

суттєво трансформувала систему підготовки правників, актуалізувавши необхідність інтеграції в освітній процес питань міжнародного гуманітарного права, прав людини, національної безпеки, документування воєнних злочинів, цифровізації юридичної діяльності та розвитку практичної складової навчання. Особлива увага приділяється забезпеченню безперервності освітнього процесу, використанню дистанційних і змішаних технологій навчання, формуванню психологічної стійкості та готовності майбутніх юристів працювати в кризових умовах. Сучасні дослідження також акцентують увагу на необхідності посилення практикоорієнтованої підготовки здобувачів юридичної освіти. У працях учених обґрунтовується доцільність використання кейс-методу, моделювання професійних ситуацій, юридичних клінік, судових дебатів, цифрових платформ, електронних правових баз даних та інтерактивних технологій навчання, що забезпечують формування професійних компетентностей відповідно до сучасних вимог ринку праці та європейських стандартів юридичної освіти. Водночас аналіз наукових публікацій свідчить, що переважна більшість досліджень присвячена підготовці майбутніх юристів у закладах вищої освіти. Натомість питання професійної підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Право» у закладах фахової передвищої освіти, особливо в умовах воєнного стану, залишаються недостатньо дослідженими. Потребують подальшого наукового обґрунтування педагогічні умови модернізації освітнього процесу, оновлення змісту освітньо-професійних програм, удосконалення практичної підготовки, інтеграція цифрових технологій та формування професійної готовності майбутніх юристів до виконання професійних функцій у сучасному безпековому середовищі.

Отже, аналіз наукової літератури підтверджує актуальність обраної теми та засвідчує наявність наукової прогалини щодо комплексного дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх юристів саме у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, що й зумовлює необхідність проведення подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Виділення невирішеної частини проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених розвитку юридичної освіти, формуванню професійної компетентності майбутніх юристів та модернізації освітнього процесу, низка важливих аспектів залишається недостатньо дослідженою. Насамперед це стосується професійної підготовки майбутніх юристів саме у закладах фахової передвищої освіти, які мають власну специфіку організації освітнього процесу, практичної підготовки та формування професійних компетентностей здобувачів освіти. Потребують подальшого наукового обґрунтування організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх юристів в умовах воєнного стану, механізми оновлення змісту освітньо-професійних програм відповідно до сучасних викликів, а також напрями інтеграції питань національної безпеки, міжнародного гуманітарного права, захисту прав людини, цифрового правосуддя та електронного урядування в систему фахової передвищої юридичної освіти.

Недостатньо розробленими залишаються питання ефективного поєднання традиційних і цифрових технологій навчання, використання практикоорієнтованих методів підготовки, розвитку професійної мобільності, критичного мислення, стресостійкості, комунікативної культури та готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в умовах кризових ситуацій. Крім того, потребують удосконалення механізми взаємодії закладів фахової передвищої освіти з органами державної влади, правоохоронними органами, судами, адвокатурою та іншими інституціями правничої сфери з метою посилення практичної складової підготовки здобувачів освіти.

Отже, недостатня теоретична розробленість зазначених питань і практична потреба у вдосконаленні професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану зумовлюють необхідність комплексного дослідження цієї проблематики, визначення сучасних підходів до модернізації освітнього процесу та обґрунтування ефективних напрямів підвищення якості юридичної освіти.

Метою статті є обґрунтування особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, визначення сучасних викликів

і тенденцій її розвитку, а також окреслення пріоритетних напрямів удосконалення змісту, форм, методів та організаційно-педагогічних умов освітнього процесу, спрямованих на формування професійної компетентності, правової культури, цифрової грамотності та готовності майбутніх фахівців до ефективної професійної діяльності в умовах сучасних безпекових викликів і повоєнного відновлення України.

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному обґрунтуванні особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. У статті систематизовано сучасні виклики, що впливають на організацію освітнього процесу, визначено пріоритетні напрями його модернізації відповідно до безпекових, правових та соціально-економічних умов розвитку України. Удосконалено підходи до формування професійної компетентності майбутніх юристів шляхом інтеграції компетентнісного, практикоорієнтованого та цифрового підходів, а також обґрунтовано доцільність посилення практичної складової навчання через використання кейс-технологій, моделювання професійних ситуацій, цифрових правових ресурсів і розширення взаємодії закладів фахової передвищої освіти з органами державної влади, правоохоронними органами та іншими інституціями правничої сфери. Подальшого розвитку набули наукові положення щодо адаптації змісту юридичної освіти до вимог воєнного стану, європейських стандартів професійної підготовки та потреб післявоєнного відновлення правової системи України.

Практичне значення. Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання для вдосконалення професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. Запропоновані теоретичні положення, узагальнення та практичні рекомендації можуть бути застосовані під час оновлення освітньо-професійних програм, розроблення навчальних планів, робочих програм освітніх компонентів, навчально-методичного забезпечення та організації практичної підготовки здобувачів освіти.

Результати дослідження можуть бути використані педагогічними та науково-педагогічними працівниками закладів фахової передвищої освіти для впровадження сучасних компетентнісно орієнтованих, практикоорієнтованих і цифрових технологій навчання, спрямованих на формування професійної компетентності, правової культури, цифрової грамотності, критичного мислення, комунікативних умінь та стресостійкості майбутніх юристів. Окремі положення статті можуть бути враховані під час розроблення рекомендацій щодо вдосконалення нормативного, організаційного та методичного забезпечення юридичної освіти в умовах воєнного стану, а також у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і подальших наукових досліджень із проблем модернізації фахової передвищої юридичної освіти.

Методологія

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію застосовано для опрацювання наукової літератури, нормативно-правових актів і сучасних наукових підходів до професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. Порівняльний метод використано для зіставлення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації юридичної освіти, а також визначення сучасних тенденцій її розвитку в умовах воєнного стану. Системний підхід дав змогу розглянути професійну підготовку майбутніх юристів як цілісну педагогічну систему, що охоплює зміст, форми, методи, засоби та організаційно-педагогічні умови освітнього процесу. Метод структурно-логічного аналізу використано для обґрунтування напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх юристів відповідно до сучасних безпекових викликів, а метод прогнозування — для визначення перспектив розвитку фахової передвищої юридичної освіти в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Джерела даних. Джерельну базу дослідження становили нормативно-правові акти України, що регулюють функціонування системи освіти та підготовку фахівців у галузі права в умовах воєнного стану, зокрема Конституція України, закони України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про правовий режим воєнного стану», підзаконні нормативно-

правові акти Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України. Також використано положення Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 081 «Право», матеріали офіційних документів, що регламентують організацію освітнього процесу [11-15]. Інформаційну основу дослідження склали результати сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень з проблем професійної підготовки майбутніх юристів, компетентнісного підходу, цифровізації освіти, розвитку юридичної освіти та адаптації освітнього процесу до умов воєнного стану, опубліковані у фахових наукових виданнях, що індексуються у вітчизняних та міжнародних наукометричних базах даних. Крім того, використано аналітичні матеріали, офіційні статистичні дані, інформаційно-аналітичні звіти органів державної влади та міжнародних організацій, що стосуються розвитку системи освіти України та реформування юридичної освіти.

Інструменти аналізу. Для досягнення мети дослідження використано комплекс теоретичних інструментів аналізу, що забезпечили всебічне вивчення особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. Основними інструментами аналізу стали контент-аналіз нормативно-правових актів, державних освітніх стандартів, освітньо-професійних програм і наукових публікацій, що дало змогу визначити сучасні тенденції розвитку юридичної освіти та виявити основні напрями її модернізації. Для систематизації отриманих результатів застосовано порівняльний та структурно-логічний аналіз, які дозволили зіставити існуючі підходи до професійної підготовки майбутніх юристів, визначити їх переваги, недоліки та перспективи впровадження в умовах воєнного стану. Системний аналіз забезпечив розгляд професійної підготовки як цілісної педагогічної системи, що включає зміст, форми, методи, засоби навчання та організаційно-педагогічні умови її реалізації. Інтерпретація результатів дослідження здійснювалася на основі узагальнення, класифікації та логічного моделювання, що дало змогу сформулювати науково обґрунтовані висновки та визначити пріоритетні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх юристів відповідно до сучасних вимог розвитку юридичної освіти, потреб ринку праці та викликів воєнного стану.

Обмеження дослідження. Дослідження має певні обмеження, зумовлені його теоретико-аналітичним характером та динамічністю нормативно-правового регулювання освітньої діяльності в умовах воєнного стану. У роботі основну увагу зосереджено на аналізі особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти України без проведення широкомасштабного емпіричного дослідження із залученням здобувачів освіти, педагогічних працівників чи роботодавців. Крім того, результати дослідження ґрунтуються на чинній нормативно-правовій базі та сучасних наукових підходах, які можуть зазнавати змін у процесі реформування системи освіти, розвитку юридичної професії та вдосконалення законодавства України відповідно до євроінтеграційних процесів. Запропоновані висновки й рекомендації потребують подальшої практичної апробації в діяльності закладів фахової передвищої освіти та можуть бути уточнені за результатами майбутніх емпіричних досліджень щодо ефективності запропонованих підходів до професійної підготовки майбутніх юристів.

Результати

Інтерпретація результатів. Отримані результати підтверджують, що професійна підготовка майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану потребує комплексної модернізації, зумовленої суттєвими змінами правового, соціального та безпекового середовища. Встановлено, що ефективність підготовки сучасного правника визначається не лише рівнем засвоєння теоретичних правових знань, а й сформованістю професійних компетентностей, здатністю адаптуватися до динамічних змін законодавства, використовувати цифрові технології у професійній діяльності та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Результати свідчать, що інтеграція компетентнісного, практикоорієнтованого та цифрового підходів забезпечує підвищення якості професійної підготовки майбутніх юристів. Оновлення змісту освітньо-професійних програм шляхом включення питань міжнародного гуманітарного права, правового забезпечення національної

безпеки, захисту прав людини, цифрового правосуддя та сучасної судової практики сприяє формуванню у здобувачів освіти готовності до виконання професійних функцій відповідно до актуальних потреб держави та суспільства.

Інтерпретація результатів також дає підстави стверджувати, що підвищення ефективності професійної підготовки безпосередньо залежить від рівня практичної спрямованості освітнього процесу. Використання кейс-технологій, юридичних клінік, моделювання судових засідань, аналізу правових ситуацій та розширення співпраці закладів освіти з органами державної влади, судами, правоохоронними органами й іншими інституціями правничої сфери сприяє розвитку професійної мобільності, відповідальності та здатності майбутніх юристів застосовувати набуті знання у реальних умовах професійної діяльності [7].

Водночас результати дослідження підтверджують, що модернізація професійної підготовки має здійснюватися відповідно до сучасних європейських стандартів юридичної освіти, принципів академічної доброчесності та концепції безперервного професійного розвитку. Це створює передумови для підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах воєнного стану, брати участь у відновленні правової системи України та забезпечувати реалізацію принципу верховенства права в процесі післявоєнної розбудови держави [6].

Порівняння з іншими дослідженнями. Результати проведеного дослідження загалом узгоджуються з висновками сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців, які розглядають професійну підготовку майбутніх юристів як комплексний процес формування професійних, загальних і цифрових компетентностей, необхідних для здійснення ефективної правничої діяльності. Подібно до результатів попередніх досліджень, підтверджено, що компетентнісний підхід, практична спрямованість навчання та використання сучасних цифрових технологій є визначальними чинниками підвищення якості юридичної освіти. На відміну від більшості наукових праць, у яких основна увага приділяється підготовці правників у закладах вищої освіти, дане дослідження зосереджене на особливостях професійної підготовки майбутніх юристів саме у закладах фахової передвищої освіти. Це дозволило визначити специфіку організації освітнього процесу для здобувачів освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та обґрунтувати напрями його адаптації до сучасних умов воєнного стану.

Наукові праці останніх років акцентують увагу переважно на цифровізації юридичної освіти, розвитку дистанційного навчання, формуванні професійної компетентності та інтеграції європейських стандартів підготовки правників. Проведене дослідження доповнює ці наукові підходи комплексним аналізом впливу воєнного стану на зміст, організацію та методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх юристів. Зокрема, обґрунтовано необхідність посилення освітніх компонентів, пов'язаних із міжнародним гуманітарним правом, правовим забезпеченням національної безпеки, захистом прав людини в умовах збройного конфлікту, цифровим правосуддям та формуванням готовності до роботи в кризових ситуаціях. На відміну від окремих досліджень, у яких модернізація юридичної освіти пов'язується переважно з упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, результати цього дослідження свідчать про необхідність комплексного оновлення системи професійної підготовки. Таке оновлення має охоплювати зміст освітньо-професійних програм, організаційно-педагогічні умови освітнього процесу, методи навчання, практичну підготовку, цифрове освітнє середовище та розвиток партнерської взаємодії закладів освіти з органами державної влади, судами, правоохоронними органами, адвокатурою й іншими суб'єктами правничої діяльності [5].

Таким чином, результати дослідження не суперечать сучасним науковим підходам до розвитку юридичної освіти, а розширюють їх шляхом комплексного висвітлення особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. Запропоновані положення доповнюють існуючі наукові розробки та

створюють підґрунтя для подальшого вдосконалення системи підготовки правників відповідно до сучасних викликів і європейських освітніх стандартів.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна дослідження полягає у комплексному теоретичному обґрунтуванні особливостей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану з урахуванням сучасних безпекових, соціально-економічних, цифрових та євроінтеграційних викликів розвитку України. На відміну від існуючих досліджень, у яких переважно розглядаються проблеми підготовки правників у закладах вищої освіти, у роботі акцентовано увагу на специфіці функціонування системи фахової передвищої юридичної освіти та визначено її роль у забезпеченні держави конкурентоспроможними фахівцями правничої сфери. У дослідженні систематизовано сучасні виклики, що впливають на професійну підготовку майбутніх юристів в умовах воєнного стану, серед яких трансформація правового середовища, постійне оновлення законодавства, цифровізація юридичної діяльності, необхідність забезпечення безперервності освітнього процесу, інтеграція міжнародних правових стандартів, зростання потреби у фахівцях, здатних здійснювати правовий супровід діяльності державних органів, правоохоронних структур, органів місцевого самоврядування та громадян в умовах кризових ситуацій.

Удосконалено наукові підходи до формування професійної компетентності майбутніх юристів шляхом інтеграції компетентнісного, практикоорієнтованого, цифрового та безпекового підходів до організації освітнього процесу. Обґрунтовано, що професійна компетентність сучасного правника повинна охоплювати не лише систему фундаментальних юридичних знань, а й цифрову компетентність, навички роботи з електронними правовими ресурсами, здатність до критичного мислення, професійної комунікації, міжвідомчої взаємодії, прийняття правових рішень в умовах невизначеності, а також дотримання принципів професійної етики й академічної доброчесності. Набуло подальшого розвитку наукове обґрунтування організаційно-педагогічних умов модернізації професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. Доведено доцільність оновлення змісту освітньо-професійних програм шляхом включення освітніх компонентів, присвячених міжнародному гуманітарному праву, правовому забезпеченню національної безпеки, захисту прав людини в умовах воєнного стану, цифровому правосуддю, кібербезпеці у правовій сфері та особливостям правового регулювання процесів післявоєнного відновлення держави.

Запропоновано комплексний підхід до вдосконалення практичної складової професійної підготовки майбутніх юристів, який передбачає розширення використання кейс-технологій, моделювання професійних ситуацій, навчальних судових процесів (moot court), діяльності юридичних клінік, цифрових симуляцій, аналізу актуальної судової практики, а також посилення співпраці закладів освіти з органами державної влади, судами, правоохоронними органами, адвокатурою, органами місцевого самоврядування та іншими інституціями правничої діяльності.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо цифрової трансформації професійної підготовки майбутніх юристів. Обґрунтовано необхідність системного використання електронних освітніх платформ, інформаційно-правових систем, цифрових сервісів державного управління, електронного судочинства, технологій дистанційного та змішаного навчання як невід'ємних складових сучасної юридичної освіти.

Практично значущим результатом дослідження є розроблення пріоритетних напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти, реалізація яких сприятиме підвищенню якості юридичної освіти, формуванню конкурентоспроможних фахівців, готових до професійної діяльності в умовах воєнного стану, повоєнного відновлення України та подальшої інтеграції національної системи освіти до Європейського простору вищої освіти.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення результатів полягає в тому, що сформульовані теоретичні положення, узагальнення та практичні рекомендації можуть бути використані для вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх юристів у

зкладах фахової передвищої освіти відповідно до сучасних вимог розвитку правничої освіти, умов воєнного стану та процесів європейської інтеграції України. Запропоновані підходи спрямовані на підвищення якості освітнього процесу, формування професійної компетентності здобувачів освіти та забезпечення їх готовності до виконання професійних обов'язків у складних суспільно-правових умовах.

Практичні результати можуть бути використані під час розроблення та оновлення освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих програм освітніх компонентів, силабусів і навчально-методичних комплексів для спеціальності 081 «Право» у закладах фахової передвищої освіти. Запропоновані рекомендації сприятимуть адаптації змісту юридичної освіти до сучасних викликів, пов'язаних із правовим забезпеченням функціонування держави в умовах воєнного стану, розвитком міжнародного гуманітарного права, цифровізацією юридичної діяльності та впровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку.

Матеріали можуть бути використані педагогічними працівниками під час викладання юридичних дисциплін, розроблення навчально-методичного забезпечення, проведення лекційних, практичних і семінарських занять, організації самостійної роботи здобувачів освіти, а також підготовки методичних рекомендацій щодо застосування інтерактивних технологій навчання. Практичну цінність мають запропоновані підходи до використання кейс-методу, аналізу судової практики, моделювання професійних ситуацій, навчальних судових процесів (moot court), діяльності юридичних клінік, цифрових правових платформ та інших практикоорієнтованих технологій навчання. Результати дослідження можуть бути впроваджені в систему організації навчальної та виробничої практики здобувачів освіти шляхом розширення співпраці закладів фахової передвищої освіти з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, судами, правоохоронними органами, адвокатурою, центрами з надання безоплатної правничої допомоги, нотаріальними установами та іншими суб'єктами правозастосовної діяльності [8]. Це сприятиме формуванню у майбутніх юристів практичних професійних навичок, розвитку правової культури, професійної відповідальності та готовності до самостійного виконання професійних функцій. Практична значущість дослідження також полягає у можливості використання його результатів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, розроблення програм професійного розвитку викладачів юридичних дисциплін, удосконалення методичного забезпечення освітнього процесу та впровадження сучасних цифрових технологій навчання. Запропоновані положення можуть бути враховані під час розроблення внутрішніх систем забезпечення якості освіти, критеріїв оцінювання результатів навчання та механізмів моніторингу сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти.

Крім того, результати дослідження можуть стати теоретико-методологічною основою для проведення подальших наукових досліджень у сфері модернізації юридичної освіти, розвитку компетентнісного підходу, цифрової трансформації освітнього процесу, удосконалення професійної підготовки майбутніх юристів та забезпечення її відповідності сучасним потребам держави, суспільства і ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Висновки

У результаті проведеного дослідження встановлено, що професійна підготовка майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану є одним із пріоритетних напрямів модернізації національної системи юридичної освіти. Сучасні безпекові, соціально-економічні та правові виклики зумовлюють необхідність оновлення змісту, організації та методичного забезпечення освітнього процесу відповідно до потреб держави, суспільства та європейських стандартів професійної освіти.

Доведено, що ефективність професійної підготовки майбутніх юристів визначається комплексним поєднанням компетентнісного, практикоорієнтованого, цифрового та особистісно орієнтованого підходів. Формування професійної компетентності сучасного

правника має охоплювати не лише фундаментальну юридичну підготовку, а й розвиток цифрової грамотності, критичного мислення, професійної етики, комунікативних умінь, стресостійкості, навичок роботи в кризових ситуаціях та здатності оперативно реагувати на зміни нормативно-правового середовища.

Обґрунтовано, що модернізація освітньо-професійних програм спеціальності 081 «Право» повинна передбачати інтеграцію сучасних освітніх компонентів, пов'язаних із міжнародним гуманітарним правом, правовим забезпеченням національної безпеки, захистом прав людини в умовах воєнного стану, цифровим правосуддям, електронним урядуванням, кібербезпекою та правовими аспектами післявоєнного відновлення України. Це забезпечить відповідність професійної підготовки актуальним потребам держави та сучасної юридичної практики.

Встановлено, що важливими умовами підвищення якості професійної підготовки є широке впровадження цифрових технологій навчання, використання кейс-методу, юридичних клінік, моделювання професійних ситуацій, навчальних судових процесів, аналізу судової практики та інших інтерактивних методів навчання, які забезпечують ефективне формування практичних професійних компетентностей майбутніх юристів. Не менш важливою є активізація співпраці закладів фахової передвищої освіти з органами державної влади, судами, правоохоронними органами, адвокатурою, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами правничої діяльності, що сприятиме підвищенню практичної спрямованості освітнього процесу.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному обґрунтуванні особливостей професійної підготовки майбутніх юристів саме у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, визначенні пріоритетних напрямів її модернізації та розробленні рекомендацій щодо вдосконалення змісту, організаційно-педагогічних умов і методичного забезпечення освітнього процесу відповідно до сучасних викликів розвитку юридичної освіти. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання під час оновлення освітньо-професійних програм, навчально-методичного забезпечення, організації практичної підготовки здобувачів освіти, удосконалення системи забезпечення якості юридичної освіти та розроблення рекомендацій щодо підготовки конкурентоспроможних правників для роботи в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України.

Перспективи подальших наукових досліджень доцільно пов'язати з розробленням і експериментальною перевіркою моделей професійної підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти, оцінюванням ефективності цифрових технологій навчання, удосконаленням механізмів формування професійної компетентності здобувачів освіти, а також дослідженням міжнародного досвіду підготовки правників у країнах Європейського Союзу з метою його адаптації до сучасних умов розвитку юридичної освіти України.

Список використаних джерел

1. Андрєєва, М., & Погранична, Н. (2025). Взаємодія викладача і студента як умова ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. *Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»)*. 2025. № 10 (40) С. 1163-1181. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-1163-1181](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-1163-1181).
2. Бойко, І., & Глемботцька, О. (2025). Проблеми та перспективи впровадження в освітніх закладах регіонів бойових дій дуальної форми фахової передвищої освіти. *Український Педагогічний журнал*, (1), 116-123.
3. Наконечна, А., & Новосад, В. (2024). Ефективність реалізації права на освіту в умовах воєнного стану. *Академічні візії*, (36).
4. Константинов, С. Ф. (2023). Юридична освіта та підготовка правників в умовах воєнного стану. *Нове українське право*, (2), 98-103.
5. Сидорук, Т. Я., & Досин, В. І. (2024, January). Підготовка правників в Україні в умовах воєнного стану. In *The 2 nd International scientific and practical conference "Science and*

society: modern trends in a changing world”(January 22-24, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 662 p. (p. 339).

6. Сатюга О., Довгань А. (2022). Особливості соціально-правової підготовки майбутніх юристів: Американська та Британська моделі. *Порівняльна професійна педагогіка*. 12(2). 82-90.

7. Криштанович М. Ф., Паламар А. Б. (2025). Розвиток організаційної компетентності майбутніх юристів у професійно-технічних вищих навчальних закладах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Педагогіка та психологія*, (7). <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-7-09-02>

8. Криштанович М.Ф., Паламар, А.Б. (2025). Сучасні підходи до формування організаційної компетентності у майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка»)*, № 2(43), - С. 675-683. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2\(43\)-675-683](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2(43)-675-683)

9. Шемелинець, І. І. (2022). Трансформація системи юридичної освіти в умовах війни та в післявоєнний період. *Знання європейського права*, (2), 8-13.

10. Щебетун, І. (2023). Реалізація конституційного права на освіту в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2(80), 389-394.

11. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

12. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

13. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

14. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

15. Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право» освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 22.06.2021 № 698.

References

1. Andreeva, M., & Pohranychna, N. (2025). Vzayemodiya vykladacha i studenta yak umova efektyvnosti profesiynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv. [Interaction between a teacher and a student as a condition for the effectiveness of professional training of future specialists]. *Bulletin of Science and Education (Series "Pedagogy")*. 2025. № 10 (40) P. 1163-1181. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-1163-1181](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-1163-1181). [in Ukraine].

2. Boyko, I., & Glembottska, O. (2025). Problemy ta perspektyvy vprovadzhennya v osvityakh zakladakh rehioniv boyovykh diy dual'noyi formy fakhovoyi peredvyshchoyi osvity. [Problems and prospects of implementing a dual form of professional pre-higher education in educational institutions of the regions of hostilities]. *Ukrainian Pedagogical Journal*, (1), 116-123. [in Ukraine].

3. Nakonechna, A., & Novosad, V. (2024). Efektyvnist' realizatsiyi prava na osvitu v umovakh voyennoho stanu. [Effectiveness of the implementation of the right to education in martial law]. *Academic Visions*, (36). [in Ukraine].

4. Konstantinov, S. F. (2023). Yurydychna osvita ta pidhotovka pravnykiv v umovakh voyennoho stanu. [Legal education and training of lawyers in martial law]. *New Ukrainian Law*, (2), 98-103. [in Ukraine].

5. Sydoruk, T. Ya., & Dosyn, V. I. (2024, January). Pidhotovka pravnykiv v U krayini v umovakh voyennoho stanu. [Training of lawyers in the country in martial law]. In *The 2 nd International scientific and practical conference "Science and society: modern trends in a changing world"* (January 22-24, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 662 p. (p. 339). [in Ukraine].

6. Satyuga O., Dovgan A. (2022). Osoblyvosti sotsial'no-pravovoyi pidhotovky maybutnikh yurystiv: Amerykans'ka ta Brytans'ka modeli. [Peculiarities of socio-legal training of future lawyers: American and British models]. Comparative professional pedagogy. 12(2). 82-90. [in Ukraine].

7. Kryshtanovych M. F., Palamar A. B. (2025). Rozvytok orhanizatsiynoyi kompetentnosti maybutnikh yurystiv u profesiyno-tekhnichnykh vyshchych navchal'nykh zakladakh. [Development of organizational competence of future lawyers in vocational and technical higher educational institutions]. Problems of modern transformations. Series: Pedagogy and psychology, (7). <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-7-09-02> [in Ukraine].

8. Kryshtanovych M. F., Palamar, A. B. (2025). Suchasni pidkhody do formuvannya orhanizatsiynoyi kompetentnosti u maybutnikh yurystiv u zakladakh fakhovoyi peredvyshchoyi osvity. [Modern approaches to the formation of organizational competence in future lawyers in institutions of professional pre-higher education]. "Science and Technology Today" (Series "Pedagogy"), No. 2(43), - P. 675-683. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2\(43\)-675-683](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2(43)-675-683) [in Ukraine].

9. Shemelinets, I. I. (2022). Transformatsiya systemy yurydychnoyi osvity v umovakh viyny ta v pislyavoyennyi period. [Transformation of the legal education system in wartime and post-war periods]. Knowledge of European law, (2), 8-13. [in Ukraine].

10. Shchebetun, I. (2023). Realizatsiya konstytutsiynoho prava na osvitu v umovakh diyi pravovoho rezhymu voyennoho stanu. [Implementation of the constitutional right to education under the legal regime of martial law]. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Law, 2(80), 389-394. [in Ukraine].

11. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

12. On education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

13. On professional pre-higher education: Law of Ukraine dated 06.06.2019 No. 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

14. On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated 12.05.2015 No. 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

15. Standard of professional pre-higher education in the specialty 081 "Law" of the field of knowledge 08 "Law" of the educational and professional degree of professional junior bachelor: approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 22.06.2021 No. 698.